Wetenschapswinkel

Groen als integrerend kader

Naar een vitale binnenstad van Doetinchem

Bram ten Cate, Carla Grashof-Bokdam en Jeroen Kruit

rapport 347
januari 2019

Wetenschapswinkel

Groen als integrerend kader

Naar een vitale binnenstad van Doetinchem

Bram ten Cate, Carla Grashof-Bokdam en Jeroen Kruit

rapport 347
januari 2019

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Colofon

Titel	Groen als integrerend kader; Naar een vitale binnenstad van Doetinchem
Trefwoorden	Groen, vergroenen, Doetinchem
Opdrachtgever	Werkgroep Groen van StadsLAB Doetinchem
Projectuitvoering	Carla Grashof-Bokdam, Jeroen Kruit & Bram ten Cate, met medewerking van BSc-studenten Landgebruiksplanning, het Studentenatelier bestaande uit Jeroen Schoonderbeek, Ruben Weggemans, Rob Stuijt en Duco Duin, en een ACT-studentengroep: Stefan van den Akker, Chanine Brouwers, Matteo Dell'Oro, Julian Lührmann, Sibylla Neer en Chantal Pieterse.
Projectcoördinatie	Bram ten Cate
Financiële ondersteuning	Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel
Begeleidingscommissie	Gerrit Jan van Ochten – Werkgroep Groen Brigitte Doppen – Werkgroep Groen Saskia Bruil - Werkgroep Groen/ Vastgoedeigenaar Jos Tiemessen – Centrummanager Ondernemersfonds Doetinchem Frederike Jager – Gemeente Doetinchem Cees-Jan de Rooi – Gemeente Doetinchem Gerard Straver– Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel Carla Grashof-Bokdam - Wageningen Environmental Research (onderzoeker) Jeroen Kruit - Wageningen Environmental Research (onderzoeker) Bram ten Cate – Wageningen Environmental Research (projectleider)

Fotoverantwoording	De foto's en figuren zijn vervaardigd door het Studentenatelier, ACT-studentengroep, BSc-studentengroep en Gemeente Doetinchem of komen van Shutterstock, tenzij anders aangegeven.
Foto omslag	Studentenatelier
Lay-out en omslagontwerp	Wageningen University & Research, Communication Services
Bronvermelding	Verspreiding van het rapport en overname van gedeelten eruit worden aangemoedigd, mits voorzien van deugdelijke bronvermelding
ISBN	ISBN 978-94-6343-548-2
DOI	https://doi.org/10.18174/464823

Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel rapport 347 - Januari 2019

Groen als integrerend kader

Naar een vitale binnenstad van Doetinchem

Rapportnummer 347

B. ten Cate, C.J. Grashof-Bokdam & J. Kruit
Wageningen, januari 2019

Werkgroep Groen van StadsLAB Doetinchem

p/a Raadhuisstraat 2
7001 EW Doetinchem
T (0314) 377 377
E binnenstad@doetinchem.nl

De werkgroep Groen is onderdeel van het StadsLAB Doetinchem. De werkgroep houdt zich bezig met de ontwikkeling van een plan om de binnenstad te vergroenen.

Wageningen Environmental Research

Postbus 47
6700 AA Wageningen
T (0317) 48 07 00
E bram.tencate@wur.nl

Wageningen Environmental Research draagt door deskundig en onafhankelijk onderzoek bij aan het realiseren van een kwalitatief hoogwaardige en duurzame groene leefomgeving en levert expertise op het gebied van het duurzaam maatschappelijk gebruik ervan.

Wageningen University & Research, Wetenschapswinkel

Postbus 9101
6700 HB Wageningen
T (0317) 48 39 08
E wetenschapswinkel@wur.nl
www.wur.nl/wetenschapswinkel

Wageningen University & Research ondersteunt met de Wetenschapswinkel maatschappelijke organisaties als verenigingen, actiegroepen en belangenorganisaties. Deze kunnen bij ons terecht met onderzoeksvragen die een maatschappelijk doel dienen. Samen met studenten, onderzoekers en maatschappelijke groepen die hiervoor zelf de middelen niet hebben, maken wij inspirerende onderzoeksprojecten mogelijk.

Inhoud

Woord vooraf	9
Introductie	11
Het wetenschapswinkelproject	11
StadsLAB Doetinchem	12
Leeswijzer	13
Inzichten studentenonderzoek	15
Onderwerpen drie studentengroepen	15
Verbinding met de omgeving	19
Verblijfskwaliteit binnenstad	20
Drie opvallende kwaliteiten	20
Drie opvallende knelpunten	21
Drie opvallende kansen	22
Groen als integratiekader	23
Vergroenen in de breedte	23
Samenwerken	25
Bouwstenen vitale binnenstad	27
Hoe verder?	29
Achtergrondinformatie	30

Woord vooraf

Met dit rapport wil de werkgroep Groen een positieve bijdrage leveren aan de ambities van StadsLAB Doetinchem en de plezierige samenwerking met de medewerkers van de gemeente Doetinchem. De werkgroep Groen is onderdeel van het StadsLAB Doetinchem, een project ingegeven door de wens burgers van Doetinchem mee te laten denken over het vitaliseren van hun stad, zoals rondom de rivier de Oude IJssel, citymarketing, fietsplannen en het 'vergroenen van de binnenstad'.

Negen werkgroepen vinden een plek binnen het StadsLAB. De werkgroep Groen wil de binnenstad aantrekkelijker maken door de groenvoorziening in het centrum en langs de toegangswegen te verbeteren. Ze haakt hiermee in op een wereldwijde trend, het vergroenen van steden voor een beter leefklimaat. Denk daarbij aan bomen, groene gevelbekleding, plantenbakken en objecten met groen, zoals de Groene Entree op de historische plaats van de Hamburgerpoort. Er is substantieel budget om ideeën gedurende vier jaar uit te voeren. Vanaf het eerste begin is ervoor gekozen om de hulp van deskundigen en scholen in te roepen. Diverse groepen leerlingen van middelbare scholen hebben prachtige ideeën aangeleverd die ook verwerkt zijn in de plannen.

De werkgroep Groen heeft de Wetenschapswinkel van Wageningen University & Research gevraagd haar te ondersteunen met analyse, ideevorming en een goede onderbouwing. Studenten hebben meegedacht bij de planontwikkeling en hebben diverse presentaties en dialogen verzorgd. Ook hebben ze het belang van een integrale visie goed naar voren gebracht.

Dit rapport is een resultante van dit proces en kan als leidraad dienen voor het vervolg. Een belangrijk aandachtspunt is de noodzaak tot meer samenhang tussen alle projecten die nu spelen en die nog zullen volgen. Het project heeft veel losgemaakt en teweeggebracht. Inwoners, ondernemers en pandeigenaren zijn samen aan het werk gegaan in een proces dat niet meer kan stoppen. Doetinchem is een geweldige Achterhoekse centrumgemeente met elk weekend iets te doen op cultureel gebied, met een gezellige horeca en fantastische ondernemers. Wat is er mooier dan dat burgers zelf vormgeven aan de vergroening van hun leefomgeving? Aan het enthousiasme van de werkgroepleden, de inwoners, de ondernemers, de studenten, de medewerkers van de gemeente en de politiek zal het niet liggen!

Dank aan allen voor hun waardevolle bijdragen!

Gerrit Jan van Ochten, voorzitter werkgroep Groen, namens de werkgroep

Januari 2019

Introductie

Het wetenschapswinkelproject

We begonnen dit wetenschapswinkelproject in 2017 met de ambitie een visie op te leveren. Een visie die de werkgroep Groen zou helpen om een masterplan groen voor het centrum van Doetinchem op te stellen. Uitgangspunt was dat deze visie gedragen zou worden door de werkgroep Groen en afgestemd zou worden met alle andere werkgroepen van het StadsLAB Doetinchem.

In de loop van het project is de focus verschoven van het bijdragen aan een op te stellen masterplan groen naar het meedenken en adviseren over de rol van groen in het centrum om daarmee de verblijfskwaliteit voor een vitale binnenstad te vergroten.

Het wetenschapswinkelproject heeft over een periode van anderhalf jaar bijgedragen aan het steviger op de agenda krijgen van het belang van groen in de (binnen)stad van Doetinchem. Drie groepen Wageningse studenten hebben hieraan gewerkt: een groep Wageningse bachelorstudenten van Land Use Planning (LUP), het Wageningse Studentenatelier en een groep Wageningse masterstudenten uit het vak Academic Consultancy Training (ACT). Terugkijkend op het doorlopen proces lijkt het erop dat de periodieke aanwezigheid van studenten en de tussentijds presentaties net zo waardevol zijn geweest als het uiteindelijke advies zelf.

De rapporten van het studentenatelier en de ACT-groep zijn stevige zelfstandige producten geworden. Het rapport van het studentenatelier is zeer omvangrijk en het rapport van de ACT-groep is in het Engels geschreven. Dit maakt dat ze niet voor iedereen heel makkelijk te raadplegen zijn. De adviezen van de LUP-bachelorstudenten zijn niet openbaar beschikbaar maar kunnen wel ingezien worden bij de contactpersoon van dit onderzoek.

In deze leidraad gaan we in op de belangrijkste inzichten uit de drie verschillende studentenonderzoeken en verwijzen we naar de relevante passages en illustraties in de rapporten. Daarnaast staan we stil bij een lijst met onderwerpen die aandacht verdienen bij het verder werken aan een vitale binnenstad voor Doetinchem. Deze zijn niet alle aan bod gekomen in het studentenwerk maar kunnen helpen om criteria te formuleren om nieuwe projectideeën te toetsen aan de uitgangspunten die horen bij een vitale binnenstad waar het goed verblijven is.

StadsLAB Doetinchem

In het kader van de veranderende rol van de lokale overheid heeft de gemeente Doetinchem bij de vitalisering van de binnenstad gekozen voor een StadsLAB-aanpak. Negen werkgroepen bestaande uit betrokken inwoners, ondernemers en ambtenaren verzamelen ideeën en werken ze uit tot uitvoerbare projecten. De werkgroep Groen heeft zich als opgave gesteld de binnenstad een uniek, groen karakter te geven, die samen met de resultaten van andere werkgroepen een geheel eigen 'Achterhoeks' beeld zal moeten opleveren. Groen is nu maar beperkt aanwezig in het eivormige centrum van de stad, de omringende wallen en de vier toegangswegen¹ en de (voormalige) toegangspoorten. Er zijn al wel allerlei initiatieven rond groen, maar er ontbreekt een gezamenlijke visie die richting kan geven aan deze initiatieven, en tegelijk nieuwe initiatieven kan stimuleren. Ook ontbreekt een afstemming tussen de werkgroep Groen en andere werkgroepen en (beleids)doelen.

Samen met de werkgroep Streekproducten en Klein Achterhoek in 3d vertegenwoordigt de werkgroep Groen 'Beleef de Achterhoek'. Verder zijn er vijf werkgroepen die het ondernemerschap bevorderen en is er één werkgroep die de Oude IJssel wil betrekken bij de binnenstad. De gemeente geeft financiële en facilitaire ondersteuning aan de werkgroepen en voert de regie over de totale aanpak.

¹ Terborgse weg/Hamburgerstraat, Oude IJsselbrug/Waterstraat, Keppelseweg/Grutstraat en Plantsoenstraat/Heezenstraat.

Leeswijzer

In het hoofdstuk 'Inzichten studentenonderzoek' worden inzichten uit de drie studentengroepen samengevat onder de thema's *Verbinding met de omgeving*, *Verblijfskwaliteit binnenstad* en *Groen als integratiekader*.

In het hoofdstuk 'Bouwstenen vitale binnenstad' zijn, geïnspireerd op het studentenwerk en recente publicaties² aandachtspunten verzameld die belangrijk zijn voor de vitaliteit van binnensteden in het algemeen, en voor Doetinchem in het bijzonder.

In het hoofdstuk 'Hoe verder' wordt ingegaan op de afrondende bijeenkomst in Doetinchem van 29 oktober 2018 waarbij de resultaten van dit project zijn gepresenteerd aan alle betrokken partijen en waar gesproken is over verdere vervolgstappen om tot een vitalere binnenstad te komen.

2 De bestendige binnenstad. Een verkenning van de leegstand, het leefklimaat, het voorzieningenniveau, het vestigingsklimaat en de economische structuur van de Nederlandse binnenstad. David Evers, Joost Tennekes, Frank van Dongen, 15 december 2014 (Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag). Hoe zie je de stad. The next city (2017). Tentoonstelling van rijksbouwmeester Floris Jan Alkemade.

Inzichten studentenonderzoek

Onderwerpen drie studentengroepen

Het Wageningse Studentenatelier heeft door een landschapsarchitectonische bril naar de verblijfskwaliteit van de binnenstad van Doetinchem gekeken. Ze hebben kwaliteiten en knelpunten in de openbare ruimte vastgesteld en hebben voorstellen voor verbetering geformuleerd. Voor de analyse hebben ze gebruik gemaakt van de theorie³ van de Amerikaanse stedenbouwkundige Kevin Lynch en de Deense architect Jan Gehl.

Een groep Wageningse bachelorstudenten van *Land Use Planning* (LUP) heeft in een tweeweeks atelier (Studio Participative Planning) ideeën gegenereerd hoe het landschap van de Achterhoek de stad binnen te halen. Zij hebben zich vooral gefocust op de *verbinding van het centrum met de omgeving*. De groep heeft zich opgedeeld in vier imaginaire adviesbureaus die ieder een advies hebben uitgebracht. Deze adviezen zijn niet openbaar beschikbaar, maar wel in te zien bij de contactpersoon van dit wetenschapswinkelonderzoek.

3 Kevin Lynch: Elementen die de stad maken (districten, paden, randen, knooppunten en landmarks).
Jan Gehl: Bescherming, gemak, genot, de drie belangrijke functies van een vitale stad.

-
- *Adviesbureau de Zebra* heeft het motto 'Doetinchem een streepje voor'. Zij hebben bedacht hoe 'groene lopers' Doetinchem verbinden met de omgeving. Deze is uitgewerkt voor de Wehlse Broeklanden, Stroombroek en de Oude IJsselkade.
 - *Adviesbureau InGenium* heeft een korte- en langetermijnvisie en komt met het voorstel de infrastructuur te vergroenen via een kanokanaal, een stadsboulevard en een stadspark.
 - *Adviesbureau Nymphaea* benadrukt de cultuurhistorie en identiteit, de rol van water (blauw) en van natuur (groen) rond Doetinchem. Dit is uitgewerkt in suggesties voor pompbuurten en geulen, bomenlanen en groene gevels en daken. Het bureau heeft als motto 'Waar blad en kroon verbonden zijn'. De witte waterlelie is als symbolische naam gekozen omdat ze staat voor een goede waterkwaliteit.
 - *Adviesbureau Bloenzicht* introduceert 'Groene vingers' en heeft dit uitgewerkt voor het staatbeeld in het centrum, de boulevard en een vlindersnelweg naar de Kruisbergse Bossen.

Een groep Wageningse masterstudenten uit het vak *Academic Consultancy Training* (ACT) heeft zich gericht op de potentie van groen (in de breedste zin van het woord) als sleutel om tot een meer integrale werkwijze te komen. Hierbij staat dus de rol van groen als integratiekader centraal. Zij hebben rond dit thema een literatuurstudie gedaan en interviews gehouden met verschillende werkgroepleden. Hieruit bleek dat een gezamenlijke aanpak belangrijk is voor integratie. Ze zagen dat samenwerking in het StadsLAB nu vooral vorm krijgt door als werkgroepen elkaar te informeren, maar dat er amper sprake is van gezamenlijke activiteiten. De groep studenten stelt dat voor een echte integratie vergroenen eigenlijk onderdeel zou moeten uitmaken van alle werkgroepen van het StadsLAB. De ACT-groep laat in hun rapport een 'Groene draad' inspirerende voorbeelden zien die geënt zijn op het verbinden van de verschillende thema's van de werkgroepen. (Foto's PPT 25)

Aan de hand van een aantal voorbeelden en illustraties laten we in deze leidraad zien welke inzichten het studentenonderzoek heeft opgeleverd rond de thema's: Verbinden met de omgeving, Verblijfskwaliteit binnenstad en Groen als integratiekader.

Figuur 1: Vanaf de Kruisbergse bossen de stad in kan een vlindersnelweg langs de hoofdweg worden aangelegd (LUP Adviesbureau Bloenzicht)

Figuur 2: De Ontwikkelingskaart laat zien hoe de Oude IJssel, fietssnelwegen en groene lopers het buitengebied verbinden met de stad (LUP Adviesbureau de Zebra)

Verbinding met de omgeving

De studenten van Land Use Planning schetsen verschillende mogelijkheden hoe het landschap van de Achterhoek sterker verbonden kan worden met de binnenstad. Het Studentenatelier houdt een pleidooi voor een versterking van de groene rand rond de binnenstad en adviseert het parkeren daarbuiten te organiseren (figuren 1-4).

Figuur 3: Groene poorten markeren de entree naar de Binnenstad (gemeente Doetinchem)

Figuur 4: De IJsselboulevard transformeren naar een boulevard waar auto's te gast zijn (Studentenatelier)

Verblijfskwaliteit binnenstad

Dit thema illustreren we aan de hand van drie opvallende kwaliteiten, drie opvallende knelpunten en ten slotte drie mogelijke kansen voor het centrum.

Drie opvallende kwaliteiten

- De Doetinchemse binnenstad heeft nog steeds een goed herkenbaar middeleeuws stratenpatroon (*Studentenatelier* – fig. 5)
- Het parkeren buiten de groene wal aan de rand van de binnenstad laat goed zien hoe het eigenlijk overall zou moeten (*Studentenatelier* – fig. 6)
- De nabijheid van de Oude IJssel, een groen uitloopgebied pal tegen het centrum, biedt geweldige kansen de verbinding met de binnenstad te versterken (*Studentenatelier* – fig.7)

Figuur 5

Figuur 6

Figuur 7

Drie opvallende knelpunten

- Parkeren aan de centrumzijde bij de 'Nieuwstad' versnipperd het fraaie naastgelegen plantsoen (*Studentenatelier* – fig. 8)
- Lelijke gevels bieden een troosteloze aanblik en nodigen niet uit tot een bezoek aan de binnenstad (*LUP Adviesbureau Nymphaea* – fig. 9)
- Door afwezigheid van groen is het aan deze kant van het Simonsplein in de zomer te heet (*Studentenatelier* – fig. 10)

Figuur 8

Figuur 9

Figuur 10

Drie opvallende kansen

- De overduidelijke kwaliteiten van bestaand groen in de ring rond het centrum doen verlangen naar een totaalbenadering (*Studentenatelier* – fig. 11)
- Lelijke gevels verstoppen met groen (*LUP Adviesbureau Nymphaea* – fig. 12)
- Meer groen in de winkelstraten veraangenaamt het verblijf (*LUP Adviesbureau InGenium* – fig. 13).
De gemeente en werkgroep Groen zetten hier nu al op in door nieuw groen te combineren met zitten (*Gemeente Doetinchem* – fig. 14)

Figuur 11

Figuur 12

Figuur 13

Figuur 14

Groen als integratiekader

De ACT-studenten hebben zich gericht op de rol van vergroenen als integratiekader bij de samenwerking tussen de werkgroepen die betrokken zijn bij het StadsLAB.

Vergroenen in de breedte

Overzicht van vergroenideeën van de negen werkgroepen

Achterhoek 3D	<ul style="list-style-type: none">Realising small gardens, green resting areas, flowers around the miniature buildings
Cycling	<ul style="list-style-type: none">Implementing bicycle racks with solar panels for electric bicyclesCombining smaller bicycle racks in shopping streets with green elements (benches, trees, etc.)
Events	<ul style="list-style-type: none">Creating fun selfie spots with a green related background/elementBringing back (green) events from the past, like an Agricultural fair or livestock market
Greening	<ul style="list-style-type: none">Designing a plan for greening every street in the city centreInvolving the Oude IJssel more with the Egg of the city centreImplementing green in the whole city of Doetinchem
Hospitable parking	<ul style="list-style-type: none">No specific ideas for parking activities regarding greening
Local products	<ul style="list-style-type: none">Realising vegetable garden projects (especially in the Waterstraat)Organising a local products food festivalOpening a local products food shop
Oude IJssel	<ul style="list-style-type: none">Redesigning the adjacent area between the Oude IJssel and the city centre by taking greening into account
Pop-ups	<ul style="list-style-type: none">Making city centre streets more attractive with green (ivy, flowers, etc.)
Public Marketing	<ul style="list-style-type: none">Translating the green aspects into a stimulus to attract visitors and advertise the new 'historical' city gatesProviding digital images of the 'pearls' (attractive parts of the city) of Doetinchem

Belang van vergroening

Aandacht voor gezondheid, ecologie, beleving en sociale cohesie

StadsLAB
DOETINCHEM

Hier vergroenen we de binnenstad

Binnenkort nieuwe bomen en planten
Gereed in november 2018

Voor meer informatie: www.stadslabdoetinchem.nl

Samenwerken

- Werkgroepen focussen alleen op de eigen activiteiten; een gezamenlijk doel lijkt te ontbreken (ACT – fig. 15).
- Samenwerken is meer dan elkaar informeren, maar ook lastig als de ontwikkelfasen zo verschillen (ACT – fig. 16)
- Groen in de binnenstad moet niet op zichzelf worden gezien, maar moet worden gecombineerd met andere functies die zorgen voor een verbetering van de verblijfskwaliteit (Studentenatelier – fig. 17).

Mate van integratie werkgroepen StadsLAB

Figuur 15

Figuur 16

Figuur 17

Foto: Mark Bolder

Bouwstenen vitale binnenstad

Op basis van het werk van de verschillende studentengroepen, een advies van de Rijksbouwmeester uit 2017 en een PBL-studie van Evers *et al* (2014) hebben we tien aandachtspunten opgesteld die belangrijk zijn voor vitale binnensteden in het algemeen en voor Doetinchem in het bijzonder:

1. Publieke functie van de binnenstad
 - Aandachtspunt: verblijven, ontmoeten, spelen, evenementen
2. Commerciële functies en woonfuncties
 - Aandachtspunt: wonen integreren met winkels, horeca, kantoren, cultuur & theater
3. Parkeren en informatievoorziening
4. Routing in de binnenstad: prioritering
 - Aandachtspunt: Wandel- & fietsroutes van buiten naar binnen halen.
5. Uitstraling
 - Aandachtspunt: stijl, materiaalgebruik, kleur, vorm, textuur
 - Aandachtspunt: een pakkende boodschap over wat Doetinchem te bieden
'merk' Lekker Doetinchem?
6. Geschiedenis beter zichtbaar / tastbaar maken
7. Groen in de binnenstad versterken
8. Binnenstad en de verbinding met haar omgeving
9. Werkwijze(n) van visie naar implementatie
 - Aandachtspunt: inspireren, integreren, investeren, evalueren, definiëren
10. Vormgeving gebiedsproces
 - Aandachtspunt: korte & lange termijn
 - Aandachtspunt: relatie met buitenwereld

Lekker. Doetinchem

Niet alle punten hiervan zijn aan bod gekomen in het studentenwerk. Een paar aandachtspunten willen we hier nog noemen.

Een gedeelde visie voor de lange termijn

Implementatie van ideeën en projecten op de korte termijn moeten geprojecteerde wensen op de lange termijn niet in de weg zitten. Er zijn veel concrete initiatieven om de verblijfskwaliteit van de binnenstad op de korte termijn te verbeteren, maar een concrete visie en bijbehorend toetsingskader voor initiatieven ontbreken nog. Een gedeelde visie op de toekomst is van belang om ook op de **lange termijn** die kwaliteiten te behouden en verder uit te bouwen. Zo'n visie (misschien toch een

masterplan?) biedt gemeente en werkgroepen handvatten om randvoorwaarden op te stellen waaraan (nieuwe) projecten en ideeën kunnen worden getoetst.

Inspelen op trends

Er zijn trends die een veranderende rol voorspellen voor binnensteden. Sturend voor een levendige, gastvrije binnenstad zijn het veranderende **winkelgedrag** en daarmee **winkelaanbod** in steden en de impact van de klimaatverandering op het **stedelijk microklimaat** (zeker waar groen ontbreekt). Vergoenen in samenhang met andere ingrepen kan wezenlijk bijdragen aan het klimaatbestendiger maken van binnensteden.

Aandachtspunt leegstand

Welke kansen biedt leegstand in winkelruimte voor wonen in de binnenstad en daarmee voor de leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid in de binnenstad?

Aandachtspunt USP Doetinchem

Doetinchem is een stad met een regiofunctie met een breed palet aan voorzieningen. Het ommeland is recreatief aantrekkelijk en de stad heeft een divers uitgaansaanbod van theater, winkels en eetgelegenheden. Hoe kan Doetinchem met deze overduidelijke regiofunctie zich nog sterker profileren ten opzichte van vergelijkbare steden in de regio? Is Lekker Doetinchem daarvoor de geëigende slogan?

Hoe verder?

Aan de hand van een stemming tijdens een werksessie op 29 oktober (2018) werd duidelijk dat zowel groen, draagvlak als inkomsten belangrijk worden geacht om de leefbaarheid voor bewoners te verbeteren en wat betreft gastvrijheid voor bezoekers tot de top te gaan behoren. Groen als middel is hierbij belangrijk, niet als doel op zich.

1. Investeren in een levendige binnenstad om meer inkomsten te genereren.
2. Investeren in groen in de binnenstad omdat dat goed is voor de leefbaarheid en ons kan helpen onderscheiden van andere steden.
3. Investeren in participatie omdat we dit met zijn allen (gemeente, inwoners, ondernemers) zullen moeten doen.

Daarnaast werd geconstateerd dat de **betrokkenheid van burgers** in de werkgroepen afneemt en voor een groot deel weer in handen van professionals is.

De **betrokkenheid van pandeigenaren** lijkt een impuls te krijgen doordat zij zich organiseren en de ontwikkeling van de binnenstad ook financieel willen ondersteunen.

De werkgroepen werken nog niet (integraal) samen. Er werd geopperd om de projecten van alle werkgroepen in een stapelkaart bij elkaar te brengen als startpunt voor **verdere integratie**. De voorzitters van de werkgroepen hebben hierbij een centrale rol. Echte samenwerking wordt bereikt als werkgroepen samen gaan optrekken binnen projecten.

Achtergrondinformatie

- Alkemade, Floris Jan (2017). Hoe zie je de stad. The next city (2017). Tentoonstelling van de Rijksbouwmeester.
- Evers, David, Joost Tennekens & Frank van Dongen (2014). DE BESTENDIGE BINNENSTAD Een verkenning van de leegstand, het leefklimaat, het voorzieningenniveau, het vestigingsklimaat en de economische structuur van de Nederlandse binnenstad. PBL-publicatienummer 1470. Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag.
- Pieterse, Chantal, Julian Lührmann, Matteo Dell'Oro, Sibylla Neer, Chanine Brouwers & Stefan van den Akker (2017). StadsLAB Doetinchem: Finding the green thread. ACT-project, rapport. Wageningen University & Research, Wageningen.
- Pieterse, Chantal, Julian Lührmann, Matteo Dell'Oro, Sibylla Neer, Chanine Brouwers & Stefan van den Akker (2017). De groene draad in StadsLAB. ACT-project, eindpresentatie (PPT). Wageningen University & Research, Wageningen.
- StadsLAB Doetinchem (2017). Uitvoeringsagenda binnenstad 2018. Gemeente Doetinchem.
- Stuijt, Rob, Ruben Weggemans, Jeroen Schoonderbeek & Duco Duin (2017). Het EI. Rapportage over het groen ei van Doetinchem. Studentenatelier, Wageningen

Websites

- Lekker Doetinchem (2018). Voor het laatst bezocht op 13 december 2018 (www.lkkrdoetinchem.nl)
- StadsLAB Doetinchem (2018). Voor het laatst bezocht op 13 december 2018 (www.stadslabdoetinchem.nl)

Niet openbare bronnen

- Adviesbureau Bloenzicht (2017). Meer blauw en groen is ons visioen. Eindpresentatie en managementrapport. BSc-studio Participatieve Planning. Leerstoelgroep Landschapsplanning, WUR.
- Adviesbureau Ingenium (2017). Planadvies gemeente Doetinchem. Eindpresentatie en managementrapport. BSc-studio Participatieve Planning. Leerstoelgroep Landschapsplanning, WUR.
- Adviesbureau Nymphaea (2017). Waar kroon en blad verbonden zijn. Eindpresentatie en managementrapport. BSc-studio Participatieve Planning. Leerstoelgroep Landschapsplanning, WUR.
- Adviesbureau Zebra (2017). Altijd een streepje voor. Eindpresentatie en managementrapport. BSc-studio Participatieve Planning. Leerstoelgroep Landschapsplanning, WUR.

Wageningen University & Research
Wetenschapswinkel
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
T (0317) 48 39 08
E wetenschapswinkel@wur.nl
www.wur.nl/wetenschapswinkel

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.